

EMBERI JOGI MUNKACSOPORT
ROMAÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

Emlékeztető

a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport első üléséről

Budapest, 2013. február 25.

Helyszín: 1055 Budapest, Báthory utca 10. Földszinti Konferenciaterem

Időpont: 2013. február 25. hétfő, 13-15 óra

Tárgy: A Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport első ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Miután **Langerné Victor Katalin** társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár asszony köszöntötte az ülés résztvevőit, röviden bemutatta az Emberi Jogi Munkacsoportot. Az államtitkár asszony jelezte, hogy 2013-ban legalább három alkalommal szeretné, ha a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport (a továbbiakban: munkacsoport) ülésezne. Elmondta, hogy a munkacsoport éves munkaterve az első ülésen elhangzott témajavaslatok szerint alakul majd, továbbá, hogy 2013 decemberében a munkacsoport az egész éves tevékenységét összegző jelentést fog benyújtani a Kormánynak. Várhatóan még március közepéig elkészül a munkacsoport ügyrendje, amelyet a munkacsoport tagjai elektronikus úton kapnak meg. Az államtitkár asszony arra kérte a tagokat, hogy az ügyrenddel, illetve a munkatervvel kapcsolatos javaslataikat elektronikus úton, az Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága útján továbbítsák számára.

1. napirendi pont - Dr. Ulicska László főosztályvezető-helyettes előadása a Nemzeti Felzárkózási Stratégiáról.

A stratégia 2011-ben született stratégia kereteit az Európai Unió Roma Stratégiája határozta meg. A dokumentum szorosan kapcsolódik az Európa 2020 Stratégiához, mely 2020-ig célokat határoz meg különböző beavatkozási területeken. A stratégiának két fontos hazai előzménye van, a „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia, illetve a Roma Integráció Évtizede Program. Mindkét stratégiai dokumentum hosszútávra (az első 2032-ig, míg az utóbbi 2015-ig) határozza meg a beavatkozási irányokat, valamint két-két éves akciótervek készültek melléjük. Mindkét stratégia meglehetősen erős legitimitással és állandósággal bír, hiszen azokat országgyűlési határozattal fogadták el. Kiemelt figyelmet érdemel a Leghátrányosabb helyzetű kistárségek felzárkózási programja (LHH) is, hiszen ebben a társadalmi problémák nagy része területi kontextusban is megjelenik.

Az Európa 2020 Stratégia három statisztikai mutató alapján (szegénységben élő háztartások, aktív kereső nélküli háztartásokban élő emberek száma, súlyos anyagi deprivációban élők) határozta meg a célkitűzését, azaz hogy az EU-ban 2020-ra 20 millióval csökkenjen a szegénységben élők száma. Valamennyi tagország megtette vállalásait arra nézve, hogy milyen arányban csökkenti a meghatározott társadalmi problémákkal sújtott személyek számát, Magyarország 450-500 ezer ember kisegítését vállalta. A számokat árnyalja az a tény, hogy a vállalások a 2009-es gazdasági válság előtti számok tükrében lettek meghatározva.

Magyarországon a szegénységben élők sorsának meghatározásakor nagyon fontos a szegénység helyzete, melyet a következők határoznak meg: munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, roma származás, gyermekszegénység, rurális (falusi) lakókörnyezet. Ezen problémák kezelésére vonatkozik a társadalmi felzárkózási stratégia, amelynek fő céljai a szegénységben élők arányainak csökkentése, a szegénység újratermelődésének megakadályozása (gyermekszegénység kezelése), az egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése (a bizalom erősítése, a diszkrimináció csökkentése, érintettek bevonása a programok tervezésébe, végrehajtásába és értékelésébe). A stratégiának több beavatkozási területe is van: oktatás, foglalkoztatás, egészségügy, lakhatás, a diszkrimináció elleni küzdelem és a gyermekjólét. A stratégia azzal az igénnyel készült, hogy a szegénység csökkentését célzó korábbi stratégiákat integrálja és egységes keretben kezelje. Az intézkedések csoportosítása: a civil szervezetek és az érintettek bevonása, a kétirányú szemléletformálás, a kommunikáció, és a közösségi konfliktusok kezelése. A stratégia nyomon követése kétrészes monitoring-rendszerrel zajlik; a társadalmi változások nyomon követésére szolgáló indikátorrendszer, valamint konkrét program-monitoring rendszer segítségével. A Roma Koordinációs Tanács és a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Értékelő Bizottság mind olyan széles civil részvétellel működő egyeztető testületek, melyek felé be kell számolni a stratégia végrehajtási eredményeiről. Nagyon fontos szerepet kap a társadalmi felzárkózási információs rendszer is. Fontos változás, hogy 2013. június 1-től az önkormányzatoknak uniós és hazai támogatásokhoz igénybe vételéhez el kell készíteniük saját esélyegyenlőségi programjaikat. A Türr István Képző és Kutató Intézet (TKKI) képzés formájában segítséget nyújt az önkormányzatoknak a helyi esélyegyenlőségi tervek kialakításában.

2. napirendi pont – Témajavaslatok a tematikus munkacsoport éves munkatervéhez.

Mikešy György, a Fáy Károly Hallássérült és Fogyatékos Személyek Egyesületének elnöke szerint egy speciális ún. „Hídprogramot” kellene létrehozni az alacsony iskolai végzettségűek és az iskolai lemorzsolódás miatt hátrányt szenvedettek megsegítésére. A szakképzést meg

kellene újítani, hiszen az az előszobája a foglalkoztatáspolitikának. Javasolta egy olyan munkadiagnosztikai központ létrehozását, amely alaposan feltérképezett diagnosztikával tudja segíteni a foglalkoztatáspolitikába történő beilleszkedést.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár egyetértett abban, hogy a munkaerőpiacra való kijutást befolyásolja a szakképzés minősége. A soron következő ülések egyik témájaként a szakképzés minőségének, illetve a szakképzésben és szakiskolákban rejlő lehetőségek körüljárását javasolta.

Orsós Anna, az Európai Roma Jogok Központja Alapítvány képviselője szerint mindenképpen fontos volna beszélni az iskolai szegregációról és a speciális iskolákról, és arról, hogy mi alapján lehet megítélni azt, hogy egy 7 éves gyerek általános, vagy speciális iskolában kezdje meg tanulmányait. Lényeges, hogy milyen oktatásban részesülnek a hátrányos helyzetű csoportok fiataljai, hiszen nem szabad újragenerálni a szegénységet és a képzetlenséget.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár véleménye szerint fontos az is, hogy mit lehet tenni az ellen, hogy a szakiskola ne a szegregált oktatás helyszínévé, hanem a használható szakmatanulás terepévé váljon.

Orsós Anna szerint a cigány fiataloknak nem csak a szakképzésben, hanem a közép- illetve a felsőoktatásban is helyük van. Attól, hogy valaki hátrányos helyzetű, nem feltétlenül kellene kisegítő iskolába, illetve szakiskolába járnia, hiszen véleménye szerint a speciális iskolából nagyon nehéz kikerülni a munkaerőpiacra.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár fontosnak tartja, hogy semmilyen tényező ne predesztinálja a hátrányos helyzetű gyerekeket arra, hogy szakiskolába kerüljenek. Hozzátette, hogy bár jó szakemberekre mindig szükség van, a szakiskola mégsem lehet a szegregáció terepe.

Mikesy György szerint a mindennapi politika napirendjén szerepel ez a téma, ezért inkább olyan hiányterületekről kellene beszélni a munkacsoport keretén belül, mint például a szakképzés és a foglalkoztatáspolitikai közötti terület. Elmondta, hogy nem találkozott olyan stratégiával illetve jogszabállyal, amely roma, fogyatékos, hátrányos helyzetben lévő vagy szegény gyermekek oktatását helyezi középpontba. Úgy gondolja, hogy a munkacsoport feladata ennek az űrnek a betöltése lenne.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár újabb témajavaslatokat foglalt össze: az oktatási szegregáció, azon belül is a korai felismerés és a fogyatékosnak minősítés; a hiányok megfogalmazása, illetve a rendelkezésre álló törvényekben hiányként szereplő foltok betöltése.

Jakus László, a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület elnöke azt tapasztalta, hogy a lokális problémákat ismerő civil szervezetek hiába pályáznak a felzárkózási stratégiába beillő programokkal az EU-s forrásokra, végül nem kapnak támogatást. Megoldásként azt javasolta, hogy az intézményi gondolkodásba is integrálják a stratégiát.

Ivány Borbála, a Magyar Helsinki Bizottság képviselője elmondta, hogy a statisztikai adatok szerint a roma gyerekek egyharmada szegregált osztályokban tanul, a kérdést tehát érdemes a szakképzésen kívül a teljes oktatási szegregációra kiterjeszteni. A másik felvetése a társadalmi előítéletességre vonatkozott, mely a nemzetközi és EU-s kutatási adatok alapján igen jelentős Magyarországon. Véleménye szerint ezt jelentősen erősíti a gyűlöletbeszédet a közbeszédben. Az Roma Évtized Titkársága és a civil szervezetek által az Európai Bizottság megbízásából készített árnyékjelentés kifogásolja az egyértelmű kormányzati fellépés hiányát a kisebbségeket érintő sérelmek esetén. Meglátása szerint egyrészt a közbeszédben jelenlévő gyűlöletbeszéd, másrészt annak nem büntethetősége, harmadrészt pedig a társadalmi előítéletesség az, amivel kapcsolatban fontos lenne a párbeszéd.

Átol Dorottya, az Amnesty International Magyarország képviselője egyetértett azzal, hogy az oktatási szegregáció, a gyűlöletbeszéd és a társadalmi előítéletesség kérdésével is foglalkozzon a munkacsoport. Véleménye szerint a gyűlölet-bűncselekmények kérdése, mely a magyar állam kötelessége, nem jelenik meg elég hangsúlyosan a stratégiában. Elmondása szerint az ENSZ UPR felülvizsgálata 24 ajánlást fogalmaz meg ehhez a témakörhöz kapcsolódóan, tehát ezzel a kérdéssel mindenképpen szükséges volna foglalkozni a munkacsoport keretein belül.

Rostás-Farkas György, a Cigány Tudományos és Művészeti Társaság vezetője szerint a döntéshozatal minden területén szükséges volna a cigányok, a cigány fiatalok bevonása. Az összefogás mindenképpen össztársadalmi feladat, mivel a cigányok saját helyzetükből nem tudnak előrébb jutni.

Barkóczi Gizella, a Roma Nővédelmi Közhasznú Szervezet elnöke szerint nagy probléma, hogy a hétköznapi emberekhez nem jut el információ a programokról. Azt javasolta, hogy a

programokról, és a stratégiába épített pályázatokról tartsanak közmeghallgatást, így az utca embere is értesülhet azokról.

Batta Zsófia, a Századvég Alapítvány képviselője felszólalásában javasolta, hogy a nyár elejére felálló monitoring-rendszer alapján az első előrehaladási jelentés is szerepelhetne témaként a következő ülések egyikén.

Átoli Dorottya a gyűlölet-bűncselekményekkel foglalkozó tematikus munkacsoport felállítását, valamint az év végi jelentés felől érdeklődött.

Szabó Magda az Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága részéről elmondta, hogy a Munkacsoport elnöke és alelnöke döntésének értelmében a témával az ún. egyéb polgári és politikai jogok védelméért felelős tematikus munkacsoport fog foglalkozni.

Langerné Victor Katalin válaszában megerősítette, hogy a napirendi javaslatok felvetését komoly munka fogja követni, hiszen a kormány elé megvalósítható javaslatok fognak kerülni. A munkacsoport javaslatait a kormány döntései során figyelembe veheti.

Ivány Borbála javasolta, hogy mivel a gyűlölet-bűncselekmények leginkább a romákat érintik, ezért a munkacsoport mindenképpen foglalkozzon a témával, de a téma fontossága egy külön tematikus munkacsoport felállítását is igényli.

Jakus László szerint a stratégiában foglalt alapelveknek minden rendszert át kellene hatnia, és döntéseknek az alapján kellene alakulnia. A társadalmi felzárkózás alapja egy befogadóbb társadalom, amely megteremtésének első lépése egymást megismerése. Jelezte, hogy az egyik legnagyobb problémát a romák médiaképében látja. Az országos, regionális és helyi médiumoknak pozitívabb képet kellene róluk sugározni, például bemutatni a romák kultúráját, hagyományát és gondolkodásmódját.

Mikesy György is fontosnak tartja a cigánysággal kapcsolatos pozitív társadalmi kép kialakítását. Beszámolt arról, hogy a véleménynyilvánításért felelős munkacsoport első ülésén javasolta, hogy a társadalmi tudatosság növelése érdekében több fórumot biztosítsanak a közszolgálati médiában. Ígéretet tett arra vonatkozóan, hogy képviselőként jelzi az erre vonatkozó javaslatot a közszolgálati testületben is. Javasolta, hogy a következő ülésen fogadjon el a munkacsoport ajánlásokat az esélyegyenlőségi programokkal kapcsolatban.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár válaszában elmondta, hogy a települések már készítik a helyzetelemzéseiket és programjaikat, hiszen 2013. július 1-től ezek minden pályázathoz és igényléshez szükségesek lesznek. Amennyiben lehetőség van részjelentés benyújtására, érdemes a kérdéssel foglalkozni, de ettől függetlenül a szaktárcák felé is el lehet azt juttatni. Jelezte, hogy igény esetén a vonatkozó jogszabályokat, illetve a helyi esélyegyenlőségi tervek létrehozatalát támogató pályázatot eljuttatja a Titkárság útján a munkacsoport tagjainak.

Orsósné Varga Mária, a Szegényeket és Rászorulókat Segítő Közhasznú Alapítvány elnöke felszólalásában beszámolt az alapítvány által fenntartott intézmény, a Szersa szalagavatóját meghíúsító fenyegetésről.

Átoll Dorottya a megfigyelőként való részvétellel kapcsolatban kért tájékoztatást. A Titkárság ígéretet tett arra vonatkozólag, hogy a kérdéssel kapcsolatban bővebb tájékoztatást nyújt elektronikus formában.

Langerné Victor Katalin helyettes államtitkár kérte a jelenlévőket, hogy a következő ülés előtt, melynek összehívására a tervek szerint áprilisban kerül sor, témajavasataikat elektronikus úton is küldjék meg, illetve az ülés emlékeztetőjében is pontosítsák azokat, majd bezárta az ülést.

Budapest, 2013. március 11.

Az emlékeztetőt hangfelvétel alapján készítette: Szabó Magda